

שמות בגיטין

מקור דין כתיבת שמות בגט

יש לעיין מהו מקור דין כתיבת שמות האיש והאשה בגט האם הוא מן התורה או מדרבנן? האם השם נצרך כאמצעי זיהוי או כחלק מ'ספר כריתות'? מפני מה לא מועיל כתיבת מספר תעודת זהות בגט?

משנה גיטין פרק ד' משנה ב', (פרק ח' משנה ה')

ירושלמי שם פרק ד' הלכה ב', (ראה עוד שם פרק ג' הלכה ב') תלמוד בבלי גיטין לד:

בבלי גיטין כ. 'הא בעינן (שינה) שמו ושמה' **ובתוס'** שם ד"ה הא בעינן 'לר"מ פסול מה"ת דהא בעינן שיהא מוכיח מתוכו שהוא מגרש את אשתו ובלא כתבו כלל אין מוכיח'

חידושי הרמב"ן מסכת קידושין דף ט עמוד א :

'ואף על פי שבגט עצמו צריך לפרש שמה, התם מתקנת ר"ג בגיטין היא (גיטין ל"ד ב'), אבל מן הדין מגורשת, ובקדושין שאין צריך לפרש שמה אם כתב בתך ודאי מקודשת... עוד יש לפרש ולומר דסיפא דרב נחמן דוקא היא, שאם כתב לאביה בתך מקודשת לי לא אמר כלום, **דגבי גט בעינן שמו ושמה דאורייתא דכתיב ספר כריתות בעינן סיפור דברים שכורתיים ביניהן ואי אפשר בלא שם שלהם, ולא מתקנת ר"ג היא אלא מדאורייתא**, וה"נ משמע בפרק המביא תניין (כ' א') הלכך גבי קדושין נמי צריך לכתוב הרי את פלונית מקודשת לי'

חידושי הרשב"א מסכת קידושין דף ט עמוד א :

'כתב לו על הנזיר או על החרס בתך מקודשת לי. לישנא קייטא נקט הכא דבתך פלונית מקודשת לי אני פלוני, כותב לו, דהא שטר קדושין משטר גירושין ילפינן והתם הא בעינן **שיכתבו שמותיהן בגט ומדאורייתא היא משום דכתיב ספר כריתות ספירת דברים הכורתינן בינו לבינה ובאין שמותיהן מפורשין בגט אין מוכיח מתוך הגט שיהא גט זה כורת בין ראובן זה ללאה אשתו זו.**'

חידושי הריטב"א מסכת קידושין דף ט עמוד א :

'ולענין שמו ושמה איכא מאן דאמר דכיון דהוייה ליציאה מקשינן בעינן בשטר קידושין שמו ושמה, דשמו ושמה בגט לאו מתקנת רבן גמליאל (גיטין ל"ד ב') היא אלא מדאורייתא דבעינן ספר כריתות שיהא מוכיח מתוכו שיהא עושה כריתות, וכיון שכן אף בקידושין כן, ומדלא מדכרינן ליה בשום דוכתא כדשקלינן וטרינן דבעינן לשמה ומדעתה, משמע טפי כסברא דמקצת רבוותא ז"ל דלא בעינן בשטר קידושין שמו ושמה מוכיח מתוכו, דבגט גופיה מדרבנן הוא מתקנת רבן גמליאל דומיא דשם עירו ושם עירה, ואפילו יהא בגט מדאורייתא, התם דכתיב ספר כריתות, אבל בשטר קידושין כיון שמוכיח לנו

למי מקדש ומי הוא המקדש בהא סגי ולא בעי מוכיח מתוכו, והיינו דלא אדכר בהא דהכא ולא בשום דוכתא בתך פלונית מקודשת לי פלוני, וכן נראה נכון.

ועי"ש בר"ן (ה. מדפי הרי"ף)

חידושי הרי"ן מסכת גיטין דף כ עמוד א (ט': בדפי הרי"ף):

'הא בעינן שמו ושמה שם עירו ושם עירה וליכא פי' **משום דכתיב ספר כריתות ואי אפשר לספירת דברים של כריתות אלא א"כ כתב שמו ושמה**. ושם עירו ושם עירה לאו דוקא דדיעבד אף על פי שאין כתוב בו שם מקום מגורשת ואפילו תימא דמפסיל מדרבנן מ"מ מגורשת ואינה מגורשת היא ורב יוסף לא חש לה כלל אלא ודאי לאו דוקא ואפשר דלמ"ד עידי חתימה כרתי אי לא כתב שם עירו ושם עירה אינה מגורשת כלל דבעינן שיהא מוכיח מתוכו מי המגרש ומי המתגרשת ואפי' למ"ד עידי מסירה כרתי כל היכא דאיכא עידי חתימה צריך דלמא אתי למסמך עלויה ומודה ר' אלעזר במזוייף מתוכו שהוא פסול ומיהו הכא ליכא למימר דמשום הכי קאמרינן דהא הכא ליכא עידי חתימה דספר תורה הוא דיהב לה זה נ"ל

תוספות רי"ד גיטין פ"ה: 'אע"פ שלא כתב בגט אנא פלוני וכו' כשר שאינו כותב כל זה אלא שיהא ראייה בידה היום ומחר שבעלה גירשה וכו'

מרדכי מסכת גיטין פרק כל הגט [רמז שנד] :

'כתב רבינו יואל הלוי אי לאו דמסתפינא מחבריא ה"א אפי' לא הזכיר שם האיש ואשה בגט כשר רק שיהא כתוב כהלכתו (*ואפילו) לר"א דאמר עידי מסירה כרתי וקי"ל כוותיה דכיון דקיימי עדים קמן ואמרי נמסר הגט לזו שהגט בידה מיד בעלה מה לנו להזכיר שמותן וראיה דא"פ כל הגט [*דף כד] כתב לגרש הגדולה לא יגרש הקטנה וקאמר בגמ' קטנה הוא דלא מצי מגרש הא גדולה מצי מגרש ומוקי לה כר"א דאמר עדי מסירה כרתי והוא שיש עדי מסירה שנמסר לגדולה ואף על גב דשמותיהן שוין אין לחוש שמא מן הקטנה נפל הגט ומצאתו הגדולה והא הכא מה שהוזכר בגט שם הגדולה אינו מועיל והוי כמו שלא כתב שום שם של אחת מהם דכיון דידעי דלגדולה נמסר הוי כשר ה"נ ל"ש. ותו דא"פ בתרא כתב חניכתו וחניכתה כשר. ומפרשים רבוותא אף על פי שלא הוזכרו שמותיהם כ"א ראש המשפחה של שניהם ובעל כרחנו אית לן לאוקומי בעידי מסירה דאל"כ מה אנו יודעים אי זו מן המשפחה גירש הואיל ולא הזכיר שמותם. ומיהו צריך לכתחלה לכתוב שמותם כדתנן בפ' כל הגט הכותב טופסי גיטין צריך שיניח מקום האיש ומקום האשה והזמן ומוקמינן לה בגמ' כר"א והתם מיירי לכתחלה דדיעבד כשר בלא זמן כדאמרי' פ"ש גזייה לזמן ויהביה ניהלה:

חידושי הרשב"א מסכת גיטין דף לד עמוד ב

" דאילו במשנה שמו ממש הא לא איצטריכא למימר דפשיטא שהגט פסול שלא נכתב לשם בעלה כלל כי אם לשם איש אחר"

'ושמה בגט ואם לא הזכיר פסול ותנן בפרק השולח התקין ר"ג הזקן שיהא כותב איש פלוני וכל שום שיש לו מפני תיקון העולם ופירש"י שלא יוציא לעז על בניה לומר לא גירשה בעלה שאין זה שמו ומעתה היכא שלא הזכיר שמה כלל הרי איכא לעז שיאמרו לאחרת נכתב ולא לה ותו דאמר בגמרא ההוא דהוה קרו לה רובה מרים ופורתא שרה אמרי נהרדעי מרים וכל שום דאית לה ולא שרה וכל שום דאית לה. ואי איתא דהיכא דלא הזכיר שמה כלל כשר. ליכתוב הרי את מותרת סתמא דהכי עדיף טפי דלא אתי למטעי כלל אלא ש"מ דלא סגי שלא יזכיר שמה כלל. וגם רבי שלמה פירש מרים צריך לכתוב בגט שהוא עיקר הא למדת דלא סגי שלא יזכיר שמה בגט שהרי פי' מרים צריך לכתוב בגט הלכך אתבריר לן דגט אשה שלא הוזכר שמה בגט פסול והבנים ממזרים דאורייתא:

ספר אור זרוע חלק א - שאלות ותשובות סוף סימן תשמה

'ואשר כתבת דשם האיש ושם האשה אם הם מגופו של הגט אם לאו כך נראה בעיני דודאי גופו של גט ועיקרו הוא וכל שלא נכתב בו שם האיש ושם האשה פסול גמור הוא מדאורייתא דתנן הכותב טופסי גיטין צריך שיניח מקום שם האיש ומקום שם האשה ומקום הזמן שטרי מלוה צריך שיניח מקום מלוה והלוה ומקום המעות ומקום הזמן שטרי מקח צריך שיניח מקום הלוקח ומקום המוכר [מקום המעות מקום השדה ומקום הזמן] מפני התקנה ר' יהודה פוסל בכולן ר' אלעזר מכשיר בכולן חוץ מגיטי נשים שנאמר וכתב לה ואמרינן בגמרא מאי מפני התקנה א"ר יוחנן מפני תקנת הסופר ורבי אלעזר היא דאמר עידי מסירה כרתי ובדין הוא דאפי' טופס נמי לא לכתוב ומשום תקנת סופר שרו ליה רבנן ר' יהודה פוסל בכולן גזר טופס דגט אטו תורף דגט וגזר שטרות אטו גיטין ר' אלעזר מכשיר בכולן חוץ מגיטי נשים טופס דגט אטו תורף דגט גזר שטרות אטו גיטין לא גזר ופירש"י דגזירה לגזירה היא א"כ טופס דגט אטו תורף דגט חדא גזירה היא וש"מ דתורף היינו שם האיש ושם האשה דאורייתא ובדברי ר' יוחנן נמי דקאמר דמשום תקנת סופר שרו ליה רבנן פי' ובלבד שישיר תורף לכותבו לשמה בעי דהא כי כתיב וכתב לה אתורף הוא דכתיב ופי' רש"י אתורף כתיב ובקרא כתיב כריתות דהיינו תורף. הא למדת דתורף הוי עיקר הגט דאורייתא דהיינו שמו ושמה כך פי' רש"י בפ"ב בההיא דתנן אין כותבין במחובר לקרקע כתבו על המחובר והאמרת רישא אין כותבין אמר רב יהודה אמר שמואל והוא ששייר מקום התורף ופירש"י גילוי של גט מקום האיש והאשה והזמן. ואין לומר כלל דתורף דשמעתין דאמר' דגזר טופס אטו תורף דהיינו הרי את מותרת לכל אדם דהא אמתני' קיימין ובמתני' לא קתני הרי את מותרת לכל אדם אלא שם האיש והאשה ותו מדשני שמואל בלישניה דהכא קאמר הרי את מותרת והתם קאמר תורף ש"מ לאו היינו הרי את מותרת אלא שם האיש והאשה שהוא פסול מדאורייתא וכ"כ בערוך [ערך] טופס מקום האיש והאשה ומקום הזמן זהו תורף והשאר טופס וכ"כ ה"ר משה בר מיימן. ותו אמרינן בירושלמי ר' ירמיה בשם ר' זעירא מפסולו אתה למד הכשירו ואלו כתב [כולן] לשמה ושם האיש והאשה שלא לשמה דשמה כשר ודכוותא כתב כולו שלא לשמה ושם האיש ושם האשה לשמה כשר. הא למדת דאפי' כתב הרי את מותרת לכל אדם שלא לשמה הואיל וכתב שם האיש ושמה לשמ' דכשר דהא כולו קתני. ואילו שמו ושמה שלא לשמה אף על גב דכתב הרי את מותרת לכל אדם לשמה פסול ואי שמו ושמה אינם עיקר הגט וכשר מדאורייתא כי כתבם שלא לשמה מאי הוי והתניא אבל אשם לא נאמר בו הוא אלא לאחר הקטרת אימורים והוא עצמו שלא הוקטרו אימוריו כשר לפיכך לא פסלה בהו מחשבה ורמינן ומייטין מקדשים אגיטין כדפריך רבא סתמא דגיטין אסתמא דקדשים וקרו להו רב פפא מילי מעלייתא. ורבינו יואל הלוי זצ"ל כבר דיבר בזה והביא מפ"ב דההוא גברא דעל לבי כנישתא שקל ספר תורה ויהב לה לדביתהו ואמר לה הא גיטך אמר רב יוסף למאי ניחוש לה וכו' עד הא בעינן שמו ושמה ושם עירה אלמא אפי' בדיעבד פסלינן היכא שלא כתב שמו ושמה שם עירה ושם עירו מיהו אינה ראיא דאיכא למימר מדרבנן הוא דפסול ותדע דהא פריך נמי מעירו ומעירה והא ודאי מדרבנן הוא אם לא נאמר דכדי נסבה אגב שמו

ושמה. מיהו ע"כ מעירו ומעירה נמי פריך דהא קיי"ל שינה שמו ושמה שם עירו ועירה הולד ממזר אפי' לחכמים
אם לא נאמר שיותר הוא רע כששינה שמות דהוי כמזויף. מיהו ראייה שלימה היא לפסול מדרבנן. וההיא דכל
הגט שכתבת אינה ראייה כלל להתיר מן התורה דהא בהנהו גיטי שמות כתיבי בהו דהא כתבו לשם הגדולה
ואיכא כריתות ועידי מסירה כי לידה מסר הרי מיד כשבא לידה הותרה לשוק דכל שני יוסף בן שמעון הם חששא
(וטענות) [וטעיות] והכא כיון דידע דכתב לשם הגדולה ומסר לידה תו לא חיישין שמא לא לזו ניתן אלא
לחבירתה. אך מ"מ נראה בעיני דכל גט שלא נכתב בו שם האיש ושם האשה דפסול מדאורייתא כדפרי' מהכותב
טופסי גיטין ומירושלמי. וכן כתב מורי רבינו שמחה ופסק בפירוש שאם לא הזכיר שם האיש ושם האשה פסול
ופי' דלא דמי למגילה סוטה שא"צ להזכיר שמה משום דסתמא כשר היכא דאיכתיב לשם אלות ולא אינתקא
לשם אשה אחרת דהיינו שינה שמה שלא כתב לשמה כמו זבחים שנזבחו שלא לשמן פסולין אבל סתמן כשר
אבל גט סתמא פסול כך פי' בסדר עולם שלו הרי פי' **דמשום דסתמא פסול בעינן שמו ושמה הא לא כתב שמו**
ושמה פסול מדאורייתא. וכן האמת בעיני. (ועיין בבית מאיר סימן קכ"ט א' שגם כתב שזה כמו הצורך של
אמירה בקרבן)

שלטי גיבורים בשם ריא"ז פרק הזורק (מא: מב. בדפי הרי"ף)

שולחן ערוך הלכות גיטין סימן קכ"ט סעיף י"א ובב"ש ס"ק כא ובביאור הגר"א אות יט.

תוס' יום טוב פרק ח' משנה ה'

תורת גיטין סימן קכ"ט אות ט"ו ביאר ההבדל בין מוכח מתוכו ובין סיפור כריתות ומחמת זה
פסל בסימנים מובהקים המזהים את בעל או האשה.

שו"ת **נודע ביהודה** מהדורא תניינא - אבן העזר סימן קיג :

'ונראה דהא יש לדקדק לסברת התוס' דלר"מ בעינן שיהיה מוכח מתוכו דכיון דסובר ע"ח כרתי בעינן
שיהיה מוכח בהחתימה לשם מי נחתם ולר"א לא בעינן מוכח מתוכו, והדבר תמוה דכי היכי דבעינן
לר"מ שיהיה מוכח מתוך החתימה בשעת חתימה לשם מי נחתם הכי נמי בעינן שיהיה מוכח מתוך
הכתיבה לר"א לשם מי נכתב והרי נכתב לה דכתיב בתורה מזה נחלקו ר"מ ור"א פירושו של וכתב
ור"מ סבר וכתב היינו החתימה ור"א סבר וכתב היינו הכתיבה וא"כ למה יהיה החתימה לר"מ חמור
יותר מהכתיבה לר"א וכי היכי דלענין לשמה בעינן לר"מ החתימה לשמה ובעינן לר"א הכתיבה לשמה
ה"נ לענין מוכח מתוכו: והנלע"ד בזה הוא כיון דלר"א ע"מ דבר תורה ולא סגי בלא עדי מסירה וכתביה
היא על דעת שיומסר בפני עדים א"כ ממילא אז בשעה שיומסר יהיה מוכח מתוכו שהרי העדים רואים
ומי ומי הם המגרש והמתגרשת משא"כ לר"מ דלא בעינן ע"מ ועיקר הכריתות הוא ע"ח בעינן שיהיה
בשעת החתימה מוכחת לשם מי נחתם. ומעתה כיון דעכ"פ בעינן לכ"ע שיגיע הגט לידה א"כ אם ע"י
הגעת הגט יהיה מוכח ג"כ סגי כי היכי דסגי לר"א. ולפ"ז להך סברא דשני יב"ש מוציאין שט"ח על
אחרים דודאי זהו שהוא בידו שלו הוא ומתחלה לו נכתב ולא חיישין שהיה שייך לאחר ובא לידו, א"כ
גם הגט שביד האשה לא חיישין לאחרת וגם ע"ח חתמו אדעתא דהכי שיומסר לידה כי היכי דכתבו
לר"א שיומסר בע"מ וא"כ גם לר"מ מיקרי לדידה מוכח מתוכו דלגבי דידה המסירה בלא עדים כמסירה
בעדים דמי דהרי לא חיישין שנמסר ביד אחרת ואח"כ בא לידה וא"כ שפיר אתיא סיפא אפי' לר"מ
לרבא: ועי"ש היטב.

דבר אברהם חלק ב' סימן לא על ספירת דברים והבדל בין שם האיש לאשה

עיין שו"ת אור שמח סימן י' ובאור שמח פרק א' הלכה א' מהלכות גירושין ד"ה ושאר הדברים שבגט, וכתב שם לחלק בין שם האיש לשם האשה.

עיין בשו"ת אגרות משה אבן העזר חלק א סימן קכה וז"ל:

"והנכון לע"ד דודאי מאחר שהקפידה תורה שספירת דברים הכורתינ בינו לבינה לא סגי שיאמרם בע"פ אלא דוקא יכתבם בגט צריך שיהיו דברי הכריתות מפורשין בגט ולא שיהיו סתומין הנצרכים לבארם בעל פה או להוכחות חיצוניות דא"כ אין כאן דברי הכריתות בהגט אלא בע"פ שאין זה כלום. ולכן אם לא יכתבו השמות בהגט אין הדברי כריתות מפורשין עדין בהגט וצריך לבאור דע"פ שהכוונה של הדברים שנכתבו בהגט הוא לראובן זה וללאה זאת שזה אינו כלום דאין זה בהספר. ואף ממה שמוכח מזה שראובן נתן הגט בדברים אלו ללאה אשתו, נמי הוא כאין כאן דברי כריתות שלהם כתובין בהגט מאחר שעצם הדברים הכתובין הן סתומים מצד עצמן שאין לידע מהם מי הוא המגרש ומי היא המתגרשת. וזהו פי' דברי הר"ן דכיון דכתיב ספר כריתות שצריך דוקא שיכתוב בגט דברים הכורתינ בינו לבינה ואם לא כתב שמו ושמה הרי אין כאן דברי כריתות בגט כיון דאין מובן מהם שהוא שייך לראובן וללאה אלו.

אבל א"כ הוא רק במפורסם לכל שאין מפורשין הדברי כריתות בהגט כגון בלא נכתבו השמות כלל שלכל קורא הגט לא מובן למי הוא שייך בלא הוכחה חיצונית ובאור דעל פה. אבל כשנכתבו השמות שעתה מפורש בגט מי הוא המגרש והמתגרשת ואם לא היינו יודעין ידיעה חיצונית שיש לו עוד אשה בשם זה היו דברי הכריתות מפורשין בהגט, רק מחמת שנודע לנו שיש לו עוד אשה בשם זה מידיעה חיצונית נמצא שלפי מה שנודענו נתקלקל להיודעים זה פירוש דברי כריתות הגט שלא מובן להם מי מנשיו בשם זה היא המתגרשת לכן מועיל ע"ז מה שיודעים לעומת זה מהוכחה דמסירה מהבעל לאשה זו אף שהוא מהוכחה ובאור דעל פה שהגט הוא לאשה זו לדחות קלקול ידיעתם, מאחר דבגט עצמו לא ניכר קלקול רק ליודעים ידיעה חיצונית נעשה ספק לכן סגי ידיעה חיצונית לדחות ספיקתם ויכול לגרש הגדולה לר"א מאחר שנכתב שמה בגט. ורק לר"מ שעדי חתימה כרתי בעי שיהא מוכח מתוכו אף לסלק הקלקול שנודענו מידיעה חיצונית משום דאל"כ אין כאן עדים לקיומא בגט שנתגרשה אשה זו כיון דאפשר לטעות מעדותן שגירש הקטנה ולא הגדולה. ומאן דסברי דאף ר"מ לא בעי שיהא מוכח מתוכו הוא משום דסובר דעדות לקיומא שיש מע"ח הוא משום שידעין מהם שנמסר הגט למי שבידה מהבעל מחמת שידוע דעדים החתומין על הגט עשו כדין שחתמו בציוי הבעל ונתנו להבעל וכדביאר הר"ן זה להרי"ף דסובר דאף לר"א סגי בע"ח, ולקיום זה אין צורך בהיכר שמה ואין צורך בשמות אף לר"מ, אלא מצד הכתיבה שבעי שדברי הגט יהיו מפורשין בענין הכריתות ולא יהיה בו סתימות דברים, שמצד זה אינו חסרון כשכתוב שמה אף שיש לו עוד אשה בשם כזה מטעם דבארתי. אבל עכ"פ בעצם דברי הגט סברי כו"ע אף ר"א שבעי שיהיו מפורשין ומוכרחין מדברי הגט מי המגרש והמתגרשת ולכן בטל מדאורייתא בלא כתיבת שמו ושמה. וזהו שיטת הר"ן ורוב הראשונים ואיפסק כן בש"ע" עי"ש היטב.

עוד בביאור דעת הרמב"ם בזה, עיין בספר גט פשוט סימן קכ"ח ס"ק י' כתב בדעת הרמב"ם שאין השמות מעיקר הגט וכן בגט מקושר סימן ט"ו. אולם במכתב מאליהו סימן א' ובערוך השולחן סימן קכ"ט סעיף א' כתבו שדעת הרמב"ם שמדאורייתא בעינן שמו ושמה. ועיין שו"ת מנחת יצחק חלק א' סימן קיז.

ספר גט פשוט, מכון ירושלים תש"ם, ר' משה אבן חביב.

ספר דברי חיים, ברוקלין תשמ"ח, ר' חיים הלברשטאם מצאנז.

ספר אהלי שם, לבוב תרס"ז, ר' שלמה גאנצפריד.

ספר גט מסודר, בילגורי תרצ"ב, ר' אלעזר מינץ.

ספר שערי שמות גיטין, נוא יארק תשע"א, הרב גדעון לייב ליין.